

Mashhura YULDOSHEVA,
NamDU tayanch doktranti
E-mail: yuldoshevamashhura05@gmail.com

NamDU professori, filologiya fanlari doktrori H.Usmonova taqrizi asosida

SOCIOPRAGMATIC ANALYSIS OF DYSPHEMISMS USED IN A WORK OF ART

Annotation

In this study, the expression of expressive speech movements was analyzed using the dysphemistic units used in the speech of characters in Tahir Malik's story "The smallest Crime". In the study, the theory of speech acts expressed by Brown and Levinson and the manifestation of the principle of politeness in Leach's language were studied. In the analysis, the level of use of speech acts represented by dysphemism in the speech of communicators and cases of violations of the maxim of appreciation (maxim of approval) were studied.

Key words: types of speech acts, morality, euphemism, dysphemism, dysphemism, dysphemism, dysphemism, taboo, cocoism, politeness principle, face threat.

СОЦИОПРАГМАТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ДИСФЕМИЗМОВ, ИСПОЛЬЗУЕМЫХ В ПРОИЗВЕДЕНИИ ИСКУССТВА

Аннотация

В данном исследовании была проанализирована экспрессия экспрессивных речевых движений с использованием дисфемистических единиц, используемых в речи персонажей рассказа Тахира Малика «Самое маленькое преступление». В исследовании изучались теория речевых действий, высказанная Брауном и Левинсоном, и проявление принципа вежливости в языке Лича. В ходе анализа изучен уровень использования речевых актов, представленный дисфемией в речи коммуникаторов и случаи нарушения максимы признательности (максимы одобрения).

Ключевые слова: виды речевых действий, мораль, эвфемизм, дисфемизм, дисфемистический эвфемизм, табу, кокоизм, принцип вежливости, угроза лицом к лицу.

BADIY ASARDA QO‘LLANGAN DISFEMIZMLARNING SOTSIOPRAGMATIK TAHLILI (TOHIR MALIK “ENG KICHIK JINOYAT” QISSASI TAHLILI ASOSIDA)

Annotatsiya

Ushbu tadqiqoda Tohir Malikning “Eng kichik jinoyat” qissasidagi obrazlar nutqida qo‘llanilgan disfemistik birliklari yordamida ekspressiv nutq harakatlarining qanday ifodalanishini tahlil qilingan. Tadqiqotda Braun va Levinson tomonidan ifodalangan nutq aktlari nazariyasi va Lichning tilidagi xushmuomalalik tamoyilining namoyon bo‘lishi o‘rganilgan. Tahlilda kommunikatorlar nutqida disfemiya bilan ifodalangan nutqiy aktlardan foydalanishi darajasi va qadrlash maksimali (approbatsion maxim) ning buzilish holatlari tadqiq etilgan.

Kalit so‘zlar: nutq akt turlari, axloq, evfemizm, disfemizm, disfemik evfemizm, tabu, kokomizm, xushmuomalalik tamoyili, yuzga tahdid.

Kirish. Badiiy matnning ijtimoiy xoslanishida evfemizm va disfamezmlar ning o‘ziga xo o‘rni bor. Bu birliklar muloqotda kommunikatorlarning yoshi, jinsi, maqomi va kasbi kabi sotsiopragmatik omillarga nisbatan turlicha qo‘llanadi. Odatda insonlar o‘zaro muloqotda disemiyadan qochishadi, chuni buydan birliklar tinglovchilarni haqorat qilishga qaratilganligi, negative politeness (salbiy xushmuomalalik) ni namoyon bo‘lishi bilan xarakterlidir. Shu tarzda, ma‘ruzachi birinchi holatda tabu referentining salbiy assotsiatsiyasini yaxshilashga harakat qiladi (va shunday qilib, yuzning yo‘qolishining oldini oladi), ikkinchisida uning salbiy yukini kuchaytiradi (bu ochiq-oydin haqoratga olib kelishi mumkin). Shu sababli, disfemiya orqali til foydalanuvchisi tinglovchining yoki kommunikativ harakatda ishtirok etgan uchinchi tomonning yuziga ataylab zarar etkazish uchun berilgan tushunchaning eng kam qabul qilinadigan tomonlarini kuchaytiradi. Biroq, evfemizm so‘zlovchi va qabul qiluvchining yuzlarini saqlab qolish uchun lingvistik himoya vazifasini bajaradi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. Disfemizmga O.S.Axmanovanning “Tilshunoslik atamaları lug‘ati” “Disfemizm (kakofemizm) isp. Disfemismo, ya‘ni muayyan matndagi predmet, narsa-hodisa nomini nisbatan qo‘pol, vulgar ifoda bilan almashtirish. Ziddi: Evfemizm...” deya izoh berib o‘tilgan. Jahon tilshunosligida D.Lourens, A.N.Rezanova T.V.Boyko, T.S.Bushuyevalar, O.V.Potapova disfemizmni evfemizm bilan yonma-yon tadqiq etadilar. O‘zbek tilshunosligida M. Mirtojiyevning “O‘zbek tili semasiologiyasi” kitobida disfemizm haqida to‘xtalib o‘tilgan. X. Qodirovning “Abdulla Qodiriyning evfemizm va disfemizmlaridan foydalanish mahorati”

dissertatsiyasida disfemizmlar leksik-semantik, pragmatik jihatdan atroflicha tadqiq etilgan hamda “Abdulla Qodiriy asarlarida qisqacha evfemik va disfemik ma‘noli birliklari lug‘ati” tuzgan. O‘zbek tilshunosligida evfemizmlarlar tadqiqiga oid ilmiy ishlar ko‘proq, ammo disfemizmlar nisbatan kam o‘rganilgan.

Tadqiqot metodologiyasi. Maqoladagi ma‘lumotlar Tohir Malikning “Eng kichik jinoyat” qissasida qo‘llangan disfemistik birliklar bilan ifodalangan nutq aktlarini tahlil qilishda Braun va Levinson (1987), Lich nazariyalari asosida qilib olingan va disfemizmlar qo‘llangan nutqlar ajratilgan, ular ifodalagan ma‘nolar nutq aktlari asosida tasniflangan. Disfemizmlarni nutqa qo‘llash bo‘yicha sotsial jihatdan farqlari sotsiopragmatik aspektida o‘rganilgan.

Tahlil va natijalar. Bugungi kunda milliy ma‘naviyat muammosi globallashtirgan bugungi kunda milliy mentalitetni ifodalaydigan evfemik va disfemik vositalarni o‘rganish muhim ahamiyatga ega. Evfemizm va disfemizmlarning paydo bo‘lishi insoniyat tafakkuri va axloqiy qadriyatlar rivoji bilan bog‘liq. Evfemizm nafaqat til hodisasi (ifoda etayotgan shaxs nuqtayi nazaridan noqulay bo‘lgan birliklar o‘rnida qo‘llangan so‘z, so‘z birikmasi yoki gap), balki insonning nutqiy vaziyatni qaysidir ma‘noda o‘zgartirishga moyilligi sifatida ham namoyon bo‘ladi. Maqbul so‘z qo‘llana turib, so‘zlovchi tomonidan man etilgan (tabu) birliklar qo‘llanishi natijasida yuzga kelishi mumkin bo‘lgan nosoz muhit yumshatiladi. Man etilgan so‘zlar esa insoniyat bilan tengqur deyilsa, mubolag‘a bo‘lmaydi[1]. O‘zbek tilida evfemik birliklar bilan oppozitsiyada turuvchi disfemizmlarni tadqiq etish ham alohida ahamiyat kasb etadi.

Disfemizmlar evfemizmlar bilan voqelik yoki shaxsga munosabat belgisi asosida ziddiyatda bo'lib, disfemizmni qo'llashdan asosiy maqsad denotatga salbiy bo'yoq berish va shu bilan axborot qabul qiluvchida salbiy munosabat uyg'otishdir. Badiiy nutqdagi disfemizatsiyani individual usul (priyom) sifatida baholash mumkin. Bu individuallik evfemiyadagi individuallikka nisbatan birmuncha ustuvorligi bilan xarakterlanadi. Faqat "pragmatika nuqtayi nazaridan tegishli til vositasining evfemikligi yoki kakofemikligi kuzatuvchi (tinglovchi)ga bog'liq bo'ladi"[2]. Sababi komunikatorlar tomonidagina bu so'zning salbiy yoki ijobiy ma'noda qabul qilishlariga qarabgina oydinlashadi. Disfemizmlar og'zaki nutqda keng tarqalganligiga qaramasdan adabiy nutqda ularning qo'llanishi taqiqlangan, bu esa ularning o'rganilishiga ta'sir etmay qolmaydi[3] shuning uchun o'zbek tilshunosligida disfemizmlar kam tadqiq etilgan. Disfema – denotatga subyektiv munosabatning manfiy tomonga ketishi bilan bog'liq pragmatik hodisa [4] bo'lib, badiiy matnda personajlar nutqiga xos disfemizmlar gohida faqat salbiy munosabatni, ba'zan esa ularning ma'naviy tubanliklarini salbiy munosabati bilan uyg'un ifodalash vazifasini bajaradi. [5, 20] Quyida Tohir Malikning "Eng kichik jinoyat" qissasidagi personajlar nutqida qo'llangan disfemizmlarni quyidagicha ma'noviy guruhlarga ajratdik:

I. Qarg'ish anglatuvchi disfemik ifodalar. Qarg'ish o'z-o'zidan disfemik kayfiyat uyg'otadi:

(1) "Kelib-kelib ro'zaning birinchi kuni o'g'rilikka tushasanmi, uying kuygur! Men bu pullarni o'g'ilginamga deb yig'yapgandim, iloyim o'lingiga buyursin!" [10]

(2) Men o'g'ringni pishirib yeymanmi, sen menga pulimni topib ber! [10]

(3) Nomozimni o'qimay, ro'zangni tutmay yurganimda indamagan eding. Gapingga kirib, ro'zangni tutganimda, topganimga baraka berish o'rniga sho'rginamni quritanammi? [10, 4]

(4) Men bolamdan ajray deb o'tiribman. Yaxshi kelib qoldingiz, siz guvohsiz, bolamga bir narsa bo'lsa, bu xotinning urug'ini kuydiraman! [10].

(5) Bozorning havosini olgan Mohinaning toqati uch yilga arang yetdi. Oxiri "Bunaqa emi yer yutsin", dedi-yu kki yoshli qizi Zarinani bag'riga bosib, otasining uyiga qaytib keldi[10]

Bu disfemik xarakterda qarg'ish ifodalar Mohina buvining uyidan o'limligiga asrab yurgan puli o'g'irlab ketilganda yoki turmushidan nolib aytilgan bo'lib, norozilik qifoyasida so'zlovchining nutqini ifodalagan. Aynan asarda bu obraz nutqida yuzga tahdid soluvchi (FTA) birliklarni juda ko'p qo'llashini tahlildan kuzatdik.

(6)...O'tgan hafta biqinim og'rib do'xtirga borsam, aperaysa qilish kerak, deydi... "Hoy, aperaysang qancha turadi?" desam, "siz yaxshi xotiga o'xshaysiz, sizga to'rt yuz dollar", deydi. "Aperaysang bilan qo'shmozor bo'l, o'lsam o'la qolay, o'sha to'rt yuz dollarni bollarim xudoyi – pudoyiga ishlata", deb ketvordim [10].

Bozorda sotuvchilik qiluvchi ayol nutqidan olingan bo'lib, shifokor uning opratsiya qildirishi lozimligi aytganda, undan ko'ra bu pulni xudoyi qilgan yaxshi ekanligi aytadi. Bu obraz nutqida qo'llangan bu qarg'ish orqali ayolning dunyoqarashi tor, ilmdan bebahra va o'z sog'ligini qadrlamaydigan, eski xurofotga, bid'atlarga ishonuvchan ayol ekanligini anglashiladi. Qissada aynan qarg'ish anglatuvchi disfemimlarni qo'llash ko'pincha ayollar nutqiga xos ekanligini kuzatdik.

II. Mazxara, kinoya anglatuvchi disfemik ifodalar.

(7) Aslida bu xotinni "ledi" gina emas, "qirolicha xonim" deb atashi ham Zarina uchun farqsiz bo'lgani sababli ayni choqda bunday deb ulug'lanishi pesga o'sma qo'ygandek o'rinsiz tuyilib, g'ashi kelsa-da, itoat bilan:

Xo'p bo'ladi. Misis, - dedi.

Uning mutelik ohangidagi bu javobini eshitgan xotinning jahli chiqdi. Ola-kula bo'lgan ko'zlarini zarinaga qadab:

- Misis emas, mis Hamelton! Qulog'ing karmi? – deb baqirdi[10].

Bu o'rinda Zarina "pesga o'sma qo'ygandek" deb Amerikada xizmatkorlik qilayotgan xonadon bekasiga nisbatan

qo'llagan, sababi yoqimsiz, ko'rimsiz va juda qo'pol ayol bo'lgani uchun, yuzga tahdid soluvchi metaforik disfemizmni qo'llagan. Chunki mis Hameltonning o'zi ham muloqotda negative politeness (salbiy xushmuomalalik) strategiyasidan foydalanadi. Buni "Qulog'ing karmi?" deb haqoratni qo'llaganidan ham bilishimiz mumkin. Dialogda komunikatorlar o'rtasidagi muloqot (xizmatkor va uy bekasi) assimetrik ekanini ko'ramiz.

(8) Janjalning boshini anglamagan bo'lsa-da, ikki qo'shni orasidan qora mushuk o'tganini sezib, avvaliga iziga qaytmoqchi bo'ldi. Keyin shunday ulug' ayyom kunida ham urishdilar-mi-ya, yarastirib qo'ysam, avobga qolaman, degan niyatda kirib kelaverdi. Uning paydo bo'lishi Mohinaga yoqdi, Xolnisaning esa enasini qotirdi[10].

(9) Hatto kapir dahlizda ko'ringanida avvaliga "endi nunga nima bor ekan, ko'zim uchib turuvdi", deb ensasi qotdi [10].

(10) - Aslida seni ham, sheriklaringni ham hibsga olish, sus qilishning hech hojati yo'q edi, - deganda umidvor ko'zlarida nur chaqnadi. Ammo keyingi gap nurni so'ndirdi, hatto jonini sug'urib olganday bo'ldi: - O'sh joyning o'zida otib tashlash kerak sendaqalarni. Amerikani boshiga bitgan balosanlar senlar! Ushbu kontekstlar tarkibida qo'llangan qora mushuk disfemik birikma urishib qolgan ikki qo'shni o'rtasidagi salbiy munosabatni ko'rsatish uchun qo'llangan. Ensasini qotirmoq, ko'zi uchib turmoq kabi frazeologik disfemizmlar ham suhbatlashishni, ko'rishni istamaslik kabi salbiy munosabatni aks ettirib, FTA – yuzga tahdid soluvchi, negative politeness (salbiy xushmuomalalik)ni shakllantiruvchi vositalardir. Qissada qo'llangan disfemizmlarni quyidagi ma'noviy guruhlarga ajratdik:

III. So'kish va haqoratni ifodalovchi disfemik ifodalar.

Muloqotda disfemizmlardan suhbatdoshini xafa qilish, kamsitish, yoqtirmasligini ifodalash, obosizlantirish uchun foydalanadilar [6].

(11) Sen borayotgan mamlakat butun dunyoni qopib, talayotgan, inson qonlarini ichayotgan quturgan bir it-ku! Sen borib, o'sha itni emib yotasanmi? [10]

It so'zi matnda "badfe'l", "badxulq" tushunchalarini beribgina qolmay, quturmoq so'zi bilan birikma holda qo'llanganda "qonxo'r" ottenkasini ham ifodalab kelgan, do'stining ish izlab Amerikaga ketishi oldidan aytilgan bu so'zlar orqali shaxslarning ijtimoiy-siyosiy qarashlari ham o'z aksini topgan.

(12) - Hoy, mening bolamga tuhmat qilmagan bitta siz qoluvdingizmi? Siz avval o'zingizning go'rsotxangizni eplab oling, keyin mening bolamga osiling! [10]

(13) Mohinaning "tektomoqqa toqatim yo'q" degan qonuni Suhrobgga qo'llanilmagan holda kelina tadqiq etilib, bozorga chiqishga da'vat etilganda juvon bechora chidolmay ketib qoldi. [10, 18]

(14)- Balki Venesuelada shunaqadir, lekin men Osiyodan kelganman, O'zbekiston degan mamlakat bor, eshitganmisiz?

Braun bu gapni eshitib, ko'zlarini kattaroq oshib qarashga urindi.

- Rostanmi? – dedi bilagiga labini artib. – O'zbekistondanmisan?

- Eshitganmisiz?

- Nega eshitmay, demak, sen polovxo'r ochlardan ekansan-da! – Braun shunday deb qah-qah otib kulib yubordi[10].

(15) ...Senga o'xshagan o'z yurtining ulug'laridan yuz minglab yopirilib keladi Amerikaga. Bular orasida olimi ham bor, artisiti ham bor... Tasavvur qilyapsanmi: yuz minglab! Hashaki olimlar, bozordan qochgan artistlar Amerikada achib-bijib yotibdi. Millionlab pashshaxo'rdalar orasidan bitta Eynshteyn chiqmaydi, bitta Shvartsneger chiqmaydi. Senam shularning bittasidan. Tag'in omading kelib bu ishni topibsan... [10]

Misollar ko'rinib turibdiki, ba'zan haqorat mazmunida qo'llangan bunday birliklar adresantning ijtimoiy mavqeyi, turmush-tarzi, e'tiqodi, fe'l atvori kabi bir qancha sotsial omillarga bog'liq bo'ladi, bunday holatda olima N.Ahmedova aytganiday, har qanday konnatativ ifodada denotativ ma'noning saqlanishi, so'zlovchi o'zining pragmatik maqsadini namoyon etishda ana shu sema (belgi) dan uzoqlashmasligini ta'kidlaydi [7].

(16) Voy, Muattar opa, hozir tog'imdan havo o'tmayapti-yu, ovqatga balo bormi?

Sho'rginam qurib qoldi-ku, eshitmadigizmi? - dedi Mohina yig'lamsirab [10].

O'zini Jek deb tanishtirgan o'g'il gapni kalta qildi: Onamning barja xohishlarini so'zsiz bajarasan. Onamdan shikoyat eshitgan kunim dumingni tugib yuboraman. Mendan bir sent ham ololmayan. Orqangga bir tepaman-u, chiqib kelgan joyingga kirib ketasan!

(17) - Sen ikki qulog'igga quyib ol: Jek bilan ishashib qolganingni sezsam, oyog'ingdan ostiraman[10].

(18) Hozirgina kelib o'tirsa "qoch", bola, behos aksirib uchirib yubormay, yana onangnikiga kirib ketmagin, deb masxaralashi tayin edi. O'zidan pastroq martabadagi odamga bunday gaplarni dadil ayta oluvchi suhrob bu on Maks ro'parasida dumini qisgan it kabi turardi. [10]

(18) - Uylangansan, deb eshituvdim, xotining ko'rinmaydimi?

Xotinni bir tepib kelgan joyiga ketkizvordim.

Nega?

Shalava ekan, bilan-ku hozirgi tovuqlarga ishonib bo'lmaydi.

№	Kontekst	Disfemizm shakli	Nutqiy akt turi	Disfemizm ma'nosi	Gender farqlanishi
1	Men bu pullarni o'g'ilginamga deb yig'yapgandim, iloyim o'liginga buyursin!	birikma	perlokutiv	qarg'ish	Ayol nutqida
2	Shalava ekan, bilan-ku hozirgi tovuqlarga ishonib bo'lmaydi.	leksema	representativ	haqorat	Erkak nutqida
3	Hozirgina kelib o'tirsa "qoch", bola, behos aksirib uchirib yubormay, yana onangnikiga kirib ketmagin	ibora	direktiv	dag'dag'a, mensimaslik	Erkak nutqida
4	Nega eshitmay, demak, sen polovxo'r ochlardan ekansan-da! - Braun shunday deb qah-qah otib kulib yubordi.	birikma	representativ	mazax, kulgi	Erkak nutqida
5	Siz avval o'zingizning go'rsotangizni eplab oling, keyin mening bolamga osiling!	leksema	direktiv	haqorat	Ayol nutqida

Bu birliklarni faqat nutq akti yoki diskursiv hodisa sifatida aniqlash mumkin, ma'lum bir vaziyat kontekstida foydalanuvchilar tomonidan o'z-o'zidan va nutqiy muloqot vaqtida yaratilgan cheksiz miqdordagi evfemistik va disfemistik foydalanish mumkin. Allan va Burridjning (2006) "disfemistik evfemizm" va "evfemistik disfemizm" deb atagan terminlari bilan kvaz-evfemizm va kvaz - disfemizm sifatida mos keladi. Disfemistik evfemizmlar disfemistik qiyofada bo'lishiga qaramay, do'stlik, guruh ichidagi o'ziga xoslik yoki yaqinlikni ko'rsatish vositasi sifatida ijobiy qo'llaniladigan so'z va iboralardan iborat. Evfemistik disfemizmlar esa evfemistik niqoblanganiga qaramay, qasddan haqoratli bo'lgan ifodalarni anglatadi. [9, 36] Demak, disfemizmlar kontekstda voqealinishiga qarab ijobiy ma'no kasb etishi mumkin, bu esa faqat adresat va adresant o'rtasidagi tushunarli bo'lishi mumkin. Misol: - O'zimizga kelganing yaxshi bo'libdi. Har holda sinashta bo'lib qolgansan. Uncha -buncha ishni o'zimizdan o'rgangansan. Senga har qanaqa ishni ishonib topshiraverish ham mumkin. Bilaman, senga o'xshagan

Qarab, surishtirib olmasanmi? [10]

(19)...- Nega? Sovg'ani berdim, endi ketishim kera. Ledi Hamelton g'azablanishlari mumkin...

Ledi dedingmi? - Edenburg shunday deb jimlaydi. U tirjaygan paytda qoziq tishlari ko'rinib, yanada qo'rqinchli tus olgani uchun Zarina beixtiyor yuzini burdi. U esa davom ettirdi: - U sassiq cho'chqa hali ham tirikmi? Cho'chqaning "ledi" bo'lganini endi eshitishim. Sen karmisan? Ichkariga kir, deyapman! [10]

Tilshunoslikda bunday so'zlar vulgarizmlar deb ham ataladi. Bunday haqorat so'zlarida o'ta salbiy munosabat, kamsitish, mensimaslik, haqorat kabi bir qator ifoda semalari juda ochiq ko'rinib turgan bo'ladi va salbiy munosabatlarni ifodalash uchun xizmat qiladi. Bunday so'zlar ko'proq nominativ ma'nolariga ko'ra emas, ayni shu konnotativ ma'nolariga ko'ra nutqda yashaydi [8, 40]. Badiiy asarda haqorat so'zlari, asosan, qahramonlar nutqida ishlatiladi.

Asardagi qahramonlarning nutqida qo'llangan disfemizmlarning sotsiopragsmatik aspektida tahlil qilib, ayrimlarini jadvalda ko'rsatdik:

tiranchalar, - Mengliyev shunday deb kulimsirab qo'ydi, "tiranchalar" degan so'zni haqorat yoki dashnom emas, erkalash ohangida aytgani uchun Shuhrat ham kulimsiradi, - katta bir bosqinchlikmi yoki qotilliknimi ochib dabdaba qilishga shoshilishadi. (25-bet)

Xulosa. Badiiy asarda qo'llangan disfemizmlar boshqalarni qo'rqitish, masxara qilish, kamsitish, norozi qilish, nafrat va hurmatsizlikni ifodalash uchun qo'llanganligini kuzatdik. Tohir Malikning "Eng kichik jinoyat" qissasida muallif obrazlarning dunyoqarashi, ma'naviy olami va madaniyatini ochib berishda disfemizmlardan unumli foydalangan. Qissada o'g'irlik, giyohvandlik bilan bog'liq jinoyat ishlar qalamga olinganligi hamda obrazlarning salbiy xarakterga ega ekanligi bois ularning nutqida so'kinish, haqorat va ayollar nuqtida esa qarg'ish ma'nosidagi disfemizmlarning qo'llanishi ko'proq ekanligi aniqlandi. Demak, odobsizlik va haqorat uchun qo'llangan bunday birliklar yuzga tahdid soluvchi (FTA) vositalar sirasiga kirib, salbiy munosabtni ifodalash uchun xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

- X. Qodirova, O'zbek tilida evfemizm va disfemizm, "Bookmany print" Toshkent – 2022. 5-bet
- A. primov. N. maxsudova, Badiiy tafakkur va adabiy jarayon. 15-jild. Urgangch- 2019. 65-bet
- Жўраева Н. Француз ва ўзбек тилларида эвфемик ва дисфемик бирликларнинг лингвокультураологик хусусиятлари. <https://doi.org/10.5281/zenodo.748146> 199-bet
- Xurshida Qodirova, O'zbek tilida evfemizm va disfemizm, "Bookmany print" Toshkent – 2022 41-bet
- Қодирова Х. Абдулла Қодирийнинг эвфемизм ва дисфемизмдан фойдаланиш маҳорати: Filol. fan. nomz. ... avtoref. – Toshkent, 2012. 20 -bet.
- Lukasz Zarzycki, the Anatomy of polish Offensive Words. John Benjamins B. V. – 2024. 112-B.
- А.Шаймарданова,Ўзбек тилида маъно кучайтирувчилар. Ўзбек тилшунослиги: тараққиёт тамойиллари, илмий муаммолар, истиқболдаги вазибалар. Тошкент - 2013. 44-b.
- M. Yo'ldosheva, Z.Isaqov, Sh. Haydarov. Badiiy matnning lisoniy tahlili. Toshkent – 2010 A. Navoiy nomidagi O'zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti. 40-bet
- Andrea Pizarro P., books.google.co.uz Taboo Revisited: Novel Insights from Cognitive ... 2018 -Walter de Gruyter GmbH. Berlin/Boston. 36-bet
- Tohir Malik "Eng kichik jinoyat" qissa, www.ziyouz.com/ tohirmalik.uz, 2-, 3-, 4-, 5-, 7-, 8-, 10-, 13-, 15-, 18-, 22-, 41-, 42, 60-, 70 -betlar